



[ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗ](#)

[ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ](#)

[ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ](#)

[ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ](#)

[ENGLISH EDITION](#)

[ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ](#)

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ](#)

[ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ](#)

[ΚΟΣΜΟΣ](#)

[ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ](#)

[ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

[ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ](#)

[ΓΝΩΜΕΣ - ΣΚΕΨΕΙΣ](#)

[ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ](#)

[ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ](#)

[ΖΩΗ](#)

[ΤΕΧΝΕΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ](#)

Η θαυμαστή καινούργια εγγραματοσύνη Αναδύεται ένα νέο γένος γραπτού λόγου, με νέες λειτουργίες και συμβάσεις

Του **Γιάννη Ανδρουτσόπουλου***

«Γεια σου, από που μιλάς???» Ο Τάσος κάνει chat. Εδώ και λίγα λεπτά επικοινωνεί σε τέσσερα κανάλια ταυτόχρονα, ανοίγοντας την κουβέντα πάντοτε με τον ίδιο τρόπο. Τα ορθογραφικά λάθη, τα γράμματα που λείπουν ή πληκτρολογούνται διπλά, καθόλου δεν μετριάζουν την επιτυχία του. Εξάλλου, κανείς δεν τα προσέχει ιδιαίτερα, καθώς οι συμμετέχοντες είναι απορροφημένοι από τη ροή των μηνυμάτων που κυλούν με ταχύτητα στην οθόνη. Μια σκηνή χαρακτηριστική για το νέο ρόλο της εγγραματοσύνης στο διαδίκτυο.

Ανεπίσημη γραφή

Η εγγραματοσύνη -κατοχή και χρήση γραπτού λόγου- είναι θεμέλιο στην εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού. Ωστόσο, η ενεργός χρήση της γραφής ήταν μέχρι πρόσφατα περιορισμένη στο σχολείο, τις σπουδές και σε ορισμένες επαγγελματικές κατηγορίες: παλαιότερα ήταν οι «γραφιάδες», σήμερα οι δάσκαλοι και επιστήμονες, δικηγόροι και δημοσιογράφοι.

Με τα ηλεκτρονικά μέσα, ο γραπτός λόγος εισβάλλει στην ιδιωτική σφαίρα και την καθημερινή ζωή. Τούτο ισχύει και για κοινωνικές ομάδες που μέχρι τώρα δεν είχαν στενή σχέση με τη γραφή. Για τον Τάσο, που είναι ειδικευμένος εργάτης οικοδομών, η ηλεκτρονική επικοινωνία είναι ο μόνος τομέας όπου ο γραπτός λόγος χρησιμοποιείται τακτικά. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο έχει τόσο επαγγελματικές όσο και ιδιωτικές χρήσεις, ενώ ειδικά το chat είναι εξ αρχής ορισμένο ως ανεπίσημος λόγος.

Γραφή και διάλογος

Η ανεπίσημη εγγραμματοσύνη στο διαδίκτυο είναι πάντοτε διαλογική, κύριος στόχος της είναι η σύναψη και η διατήρηση κοινωνικών σχέσεων. Η πιο διαδεδομένη μορφή της, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ταλαντεύεται ανάμεσα στην επιστολή και το τηλεφώνημα. Τα μηνύματα που στέλνει π.χ. ένας φοιτητής εξωτερικού στα φιλαράκια του λειτουργούν ως επιστολές ή καρτ-ποστάλ, μόνο που το διαδίκτυο κάνει την επικοινωνία πυκνότερη (και οικονομικότερη). Σε άλλες περιπτώσεις, το ηλεκτρονικό μήνυμα μάλλον αντικαθιστά το τηλέφωνο, όπως όταν κλείνεις ραντεβού για έξοδο ή σχολιάζεις τα ματς της Κυριακής.

Παράλληλα, η τεχνική υποδομή του διαδικτύου διαμορφώνει και συσχετισμούς επικοινωνίας χωρίς άμεσο ιστορικό προηγούμενο: Τα fora, γνωστά και ως «κυβερνο-συζητήσεις», επιτρέπουν την ανταλλαγή απόψεων πάνω σε ορισμένο θέμα, οι λίστες την ανταλλαγή μηνυμάτων ανάμεσα σε πολλούς συνδρομητές. Δεν είναι παράξενο ότι πολλά fora βαφτίζονται «καφενεία», «στέκια» ή «παρέες». Είναι χώροι αβίαστου διαλόγου, με θέματα και ύφος που δεν αποκλείουν το σοβαρό, αλλά συχνά κυμαίνονται από το παιγνιώδες στο παθιασμένο.

Η συμμετοχή σε fora, λίστες και chat είναι χρονοβόρα. Ο τακτικός θαμώνας διαβάζει δεκάδες μηνύματα την ημέρα και κάνει απανωτές επισκέψεις στα αγαπημένα του ηλεκτρονικά στέκια. Αναπτύσσει έτσι ένα είδος σημειωτικής ρουτίνας που οργανώνει την καθημερινότητα στο γραφείο και οδηγεί συχνά στη σύσταση και διατήρηση μιας κοινότητας. Η έννοια της «κοινότητας στο διαδίκτυο» (virtual community) συχνά παρερμηνεύεται ή χρησιμοποιείται με κριτήρια εμπορικά. Ωστόσο, τέτοιες κοινότητες υπάρχουν κάθε φορά που κάποιοι συναντιούνται τακτικά σ' έναν ηλεκτρονικό τόπο, διαμορφώνουν κοινά θέματα και αποθέματα γνώσης, αναπτύσσουν κοινές συμβάσεις επικοινωνίας και κοινούς τρόπους γραφής.

Προφορική σύλληψη

Οι ιδιαίτερες συνθήκες της εγγραμματοσύνης στο διαδίκτυο έχουν επιδράσεις στην υφή της γλώσσας. Ένα σημαντικό μέρος τους συνοψίζεται με τον όρο «προφορική σύλληψη». Το λογοτεχνικό ή επιστημονικό κείμενο απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και αλεπάλληλες διορθώσεις. Είναι γραμμένο για να μείνει και να διαβαστεί από πολλούς. Αντίθετα, το ηλεκτρονικό διαλογικό κείμενο συντάσσεται υπό πίεση χρόνου, απευθύνεται σε λίγους και οικείους και είναι κατά κανόνα φευγαλέο. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι οπαδοί του chat αναφέρονται στο χόμπι τους με την λέξη «μιλάω». Η επικοινωνία τους είναι μεν γραπτή, αλλά οι συνθήκες της βρίσκονται κοντύτερα στον αυθόρμητο διάλογο.

Η προφορική σύλληψη ξεκινά με το συνολικό στήσιμο του κειμένου. Ιστορικά, ο γραπτός λόγος εξελίχθηκε για να λειτουργεί δίχως συμφραζόμενα. Σήμερα, το ηλεκτρονικό μήνυμα επιστρέφει σε αυτά. Καθώς είναι κομμάτι ενός εξ αποστάσεως διαλόγου, η κατανόηση στηρίζεται σε ό,τι ειπώθηκε προηγουμένως. Έτσι, η δυνατότητα να παρατεθεί το αρχικό μήνυμα στην απάντηση, γίνεται βασικό στοιχείο

οργάνωσης του λόγου.

Ιδιαίτερα σε περιστάσεις πυκνής επικοινωνίας, το μέγεθος του κειμένου μειώνεται δραματικά. Ολόκληρο το μήνυμα μπορεί κάλλιστα να αποτελείται από μία μονάχα πρόταση, η προσφώνηση και ο αποχαιρετισμός καταργούνται. Το λεξιλόγιο της ηλεκτρονικής επικοινωνίας ενσωματώνει εκφράσεις της καθημερινής γλώσσας και στοιχεία από τον κώδικα της κάθε παρέας. Ιδιαίτερα το chat, όπου η ταχύτητα της συνδιαλλαγής επιβάλλει γλωσσική οικονομία, χαρακτηρίζεται από άφθονα λάθη (π.χ. στην πληκτρολόγηση) και συντομογραφίες όπως «τιπτ» (τίποτε).

Επιπλέον, ο διάλογος με το πληκτρολόγιο οδηγεί σε μια σειρά από καινοτομίες στη χρήση του γραπτού κώδικα. Στο διαδίκτυο δεν βλέπεις ούτε ακούς τον συνομιλητή σου. Έτσι, οι επικοινωνούντες εφευρίσκουν νέους τρόπους για να υποδηλώσουν ότι φωνάζουν ή χαμογελούν, ότι είναι ξαφνιασμένοι, οργισμένοι ή ενθουσιασμένοι. Παίρνοντας έμπνευση από τα κόμιξ, επαναλαμβάνουν γράμματα και σημεία στίξης (έλα ρεεεεεεεε!!!), χρησιμοποιούν αστερίσκους για να δηλώσουν έμφαση (είναι *φανταστικό*) και κεφαλαία όταν ΦΩΝΑΖΟΥΝ. Η πιο γνωστή καινοτομία είναι τα λεγόμενα emoticons που αναπαριστούν ένα χαμογελαστό :-) ή λυπημένο :-(πρόσωπο.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το διαδίκτυο αλλάζει το ρόλο της εγγραμματοσύνης στη ζωή μας. Μέσα σε μία μόνο γενιά, ένα νέο γένος γραπτού λόγου αναδύεται, με νέες λειτουργίες και συμβάσεις. Σε αντίθεση με τη σχολική έκθεση και την επαγγελματική επιστολή, οι συμβάσεις αυτές δεν ορίζονται από μία αυθεντία, αλλά διαμορφώνονται εκ νέου σε κάθε ηλεκτρονική παρέα.

Η ανεπίσημη γραφή του διαδικτύου δεν καταργεί τα παραδοσιακά είδη γραπτού λόγου, αλλά τα συμπληρώνει. Όσο η γραπτή επικοινωνία γίνεται πυκνότερη, τόσο η δεξιότητά μας στη γραφή διαφοροποιείται ανάλογα με τις περιστάσεις. Ταυτόχρονα, η ιδιωτική επικοινωνία στο διαδίκτυο είναι ελεύθερη να αγνοήσει τους παραδοσιακούς μηχανισμούς γλωσσικού ελέγχου. Η φιλολογική κριτική για την «ποιότητα της γλωσσικής έκφρασης» στο διαδίκτυο σίγουρα δεν θα αποτρέψει τον Τάσο από την αγαπημένη του ηλεκτρονική κουβέντα.

, Ο κ. Γιάννης Ανδρουτσόπουλος είναι επιστημονικός συνεργάτης στο Ινστιτούτο Γερμανικής Γλώσσας στο Μάνχαϊμ.

Ίντερνετ από και για τους Έλληνες

Του Γ. Α. Μηλιαρέση*

Πόσο υλικό γραμμένο στα ελληνικά υπάρχει διάσπαρτο στους υπολογιστές που αποτελούν το Δίκτυο; Πόσο από το περιεχόμενο του Ίντερνετ είναι ελληνικό; Και τελικά, αξίζει τον κόπο να συνδεθεί κάποιος

Ελληνας με το Ιντερνετ;

Η απάντηση στο τελευταίο ερώτημα είναι, προφανώς, και η πιο εύκολη: βεβαίως και αξίζει τον κόπο. Οχι όμως λόγω πληθώρας περιεχομένου στα ελληνικά, αλλά επειδή το Ιντερνετ είναι -με τον τρόπο του- συναρπαστικό. Υπάρχει άφθονο περιεχόμενο, υπάρχουν πολλές υπηρεσίες, υπάρχουν πολλές δυνατότητες και ευκολίες. Και υπάρχουν και κάποια πράγματα στα ελληνικά.

Αγγλικό περιβάλλον

Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Ο χώρος των υπολογιστών είναι το βασίλειο της αγγλικής γλώσσας, πράγμα αναμενόμενο, αν σκεφθεί κανείς ότι η αντίπερα όχθη του Ατλαντικού δημιούργησε τη βιομηχανία αυτή. Οι υπολογιστές (όπως τα γκόλεμ, τα πήλινα ρομπότ του εβραϊκού μύθου) λειτουργούν με λέξεις - για την ακρίβεια με εντολές που αντιστοιχούν σε αριθμητικές πράξεις. Και οι λέξεις αυτές είναι στα αγγλικά. Το ότι όλες οι γλώσσες προγραμματισμού στηρίζονται στην αγγλική γλώσσα είναι επίσης επακόλουθο της τεχνολογικής ανάπτυξης των ΗΠΑ. Καθώς οι υπολογιστές χρησιμοποιούνται πλέον σε όλον τον κόσμο, έχει τεθεί από πολλούς ζήτημα «γλωσσικού επεκτατισμού». Η ανάπτυξη του Ιντερνετ κάνει τα πράγματα χειρότερα, αφού εξαναγκάζει όλο και περισσότερο κόσμο να χρησιμοποιήσει μηχανές και να εξοικειωθεί με τη γλώσσα τους. Πρώτο και βασικό πρόβλημα λοιπόν είναι το ίδιο το περιβάλλον εργασίας. Καίτοι έχουν γίνει αρκετές απόπειρες για την ελληνοποίησή του, μόλις τα τελευταία δέκα χρόνια (από την έλευση των γραφικών περιβαλλόντων, όπως των Windows της Microsoft) οι απόπειρες αυτές απέκτησαν κάποιο νόημα - το περιβάλλον DOS, που για πολλά χρόνια ήταν το βασικό λειτουργικό σύστημα των προσωπικών υπολογιστών, στην ουσία δεν επέτρεπε τη χρήση ελληνικών. Είναι όμως κοινός τόπος για όσους χρησιμοποιούν υπολογιστές ότι τόσο τα ίδια τα Windows όσο και οι εφαρμογές που «τρέχουν» πάνω από αυτά (εφαρμογές γραφείου, Ιντερνετ κ.λπ.) δεν συμπεριφέρονται αξιόπιστα στις ελληνοποιημένες εκδόσεις τους. Το ποιος ευθύνεται είναι ένα αρκετά σύνθετο θέμα, όμως η αναζήτηση των ενόχων και η επίρριψη ευθυνών ελάχιστα διαφοροποιεί το αποτέλεσμα. Το πρόβλημα είναι διπλό, διότι πέραν της προβληματικής -συνήθως- λειτουργίας, υπάρχει και θέμα κακής απόδοσης των όρων, για την ακρίβεια θέμα αναντιστοιχίας μεταξύ εντολών του χρήστη και «απαντήσεων» εκ μέρους του υπολογιστή. Ειδικά στο Ιντερνετ, το πρόβλημα είναι ακόμα πιο οξύ, καθώς η «απάντηση» έρχεται από κάποιον υπολογιστή κάπου στον κόσμο και, βεβαίως, δεν ανταποκρίνεται ούτε στην ορολογία ούτε στη γλώσσα με την οποία έχει εξοικειωθεί ο Έλληνας χρήστης - το πιο σύνηθες παράδειγμα είναι αυτό μεταξύ «server» και «διακομιστή».

Το πρόβλημα γίνεται κατανοητό, αν αναλογιστεί κανείς ότι οι υπολογιστές στο Ιντερνετ πράγματι ανταλλάσσουν μηνύματα μεταξύ τους στα αγγλικά. Βεβαίως, κατ' ουσίαν ανταλλάσσουν αριθμούς, όμως για λόγους καλύτερης επικοινωνίας με τους τεχνικούς, οι δημιουργοί των πρωτοκόλλων TCP/IP, που αποτελούν την κοινή βάση επικοινωνίας

μεταξύ των διασυνδεδεμένων στο Δίκτυο μηχανών, μετέτρεψαν τους αριθμούς αυτούς σε λέξεις οι οποίες «εκπέμπονται» και λαμβάνονται με τη μορφή γραπτών μηνυμάτων.

Αυτά ως προς το ελληνικό περιβάλλον των ίδιων των εφαρμογών. Το βασικό πρόβλημα όμως είναι το ελληνόφωνο περιεχόμενο. Και εδώ, οι Έλληνες χρήστες θα αισθανθούν αρκετά παραμελημένοι, καθώς από την τεράστια ελληνική γραμματεία ελάχιστα έχουν μεταφερθεί στο Δίκτυο. Ενοχοί γι' αυτό είναι η πανεπιστημιακή κοινότητα και ο κρατικός μηχανισμός, που επί σειράν ετών αγνοούν το νέο αυτό μέσο και δεν έχουν ορίσει κάποια κεντρική γραμμή, βάσει της οποίας το ελληνόφωνο περιεχόμενο θα μπει online.

Για να είμαστε βεβαίως δίκαιοι, θα πρέπει να πούμε ότι το κράτος (ως δημόσια διοίκηση) ευθύνεται πολύ περισσότερο. Αν μη τι άλλο, σε αρκετούς πανεπιστημιακούς servers υπάρχουν ενότητες με υλικό, το οποίο έχει οργανωθεί μέσω αποσπασματικών και «ιδιωτικών» προσπαθειών συγκεκριμένων καθηγητών και των τμημάτων τους (χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Πανεπιστήμιο της Ξάνθης στη διεύθυνση <http://www.duth.gr/>). Το κράτος από την πλευρά του -με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως είναι ο κόμβος του ΥΠΠΟ στη διεύθυνση <http://www.culture.gr/> ή του ΥΠΕΧΩΔΕ για τις ελληνικές ακτές στη διεύθυνση <http://www.thalassa.gr/>- δεν έχει ασχοληθεί με το θέμα, αφήνοντας στους ιδιώτες (με ό,τι καλό ή κακό συνεπάγεται αυτό) την ευθύνη της τοποθέτησης ελληνικού περιεχομένου online.

Από την πλευρά της Διαδικτυακής κουλτούρας (η οποία προάγει τον εθελοντισμό), κάτι τέτοιο δεν είναι κατ' ανάγκην κακό. Έτσι, προσπάθειες όπως του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (<http://www.ime.gr/>), του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού (<http://www.snhell.gr/>), του Ν. Κυριαζίδη για τον Μακρυγιάννη (<http://www.makriyannis.gr/>), της Στ. Βεντούρι για την επιστημονική φαντασία (<http://www.altfactor.gr/>) κ.ά. δίνουν στον Έλληνα χρήστη του Ιντερνετ ελληνόφωνο υλικό το οποίο - θεωρητικώς- θα έπρεπε να του έχει ήδη δοθεί από πιο οργανωμένες κινήσεις.

Οι εφημερίδες

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στις εφημερίδες, οι οποίες ήταν οι πρώτοι «φορείς» που αποφάσισαν να παρουσιάσουν το περιεχόμενό τους στο ιντερνετ. Αρχής γενομένης με τις εφημερίδες της Θεσσαλονίκης «Μακεδονία» και «Θεσσαλονίκη» και εν συνεχεία με την «Ελευθεροτυπία» κ.ά., οι καθημερινές εφημερίδες ήταν για πολύ καιρό ένα από τα λίγα σημεία στα οποία οι Έλληνες χρήστες (από την Ελλάδα ή το εξωτερικό) μπορούσαν να βρουν περιεχόμενο γραμμένο στη γλώσσα τους.

Με το πέρασμα των χρόνων, η τάση αυτή γενικεύθηκε (υποβοηθούμενη βεβαίως και από το γενικότερο ενδιαφέρον των συγκροτημάτων για το Ιντερνετ), με αποτέλεσμα σήμερα να υπάρχουν όλες σχεδόν οι εφημερίδες

και τα περιοδικά online. Ομως, και σε αυτήν την περίπτωση έχουμε να κάνουμε με μεμονωμένες ιδιωτικές προσπάθειες. Ο χρήστης έχει μονίμως την αίσθηση ότι αυτά που δεν μπορεί να βρει στο Δίκτυο είναι πολύ περισσότερα από αυτά που μπορεί να βρει.

Το θλιβερό κομμάτι της ιστορίας που λέγεται ελληνικό Ιντερνετ, είναι η σύγκριση με το εξωτερικό. Σχεδόν οτιδήποτε σχετικό με την αγγλική γλώσσα το οποίο έχει απαλλαγεί από περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων έχει περάσει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στο Δίκτυο, δίνοντας στον καθένα τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με τα κείμενα του Σαίξπηρ, π.χ. Και η διαφορά γίνεται ακόμα πιο δυσάρεστη, αν σκεφθεί κανείς ότι στο ελληνικό domain δεν είναι καν κατοχυρωμένα τα ονόματα elitis.gr ή seferis.gr.

Ο κ. Γ. Α. Μηλιαρέσης είναι δημοσιογράφος, ειδικός σε θέματα σχετικά με το Ιντερνετ.

Greeklisch: ελληνικά με λατινικό αλφάβητο

Τα λεγόμενα greeklisch δεν είναι «διάλεκτος» όπως συχνά λέγεται, αλλά η γραφή της ελληνικής γλώσσας με λατινικό αλφάβητο.

Χρησιμοποιούνται όταν το σύστημα του αποστολέα ή/και του παραλήπτη δεν «βλέπει» ελληνικούς χαρακτήρες, π.χ. σε λογαριασμούς τύπου «hotmail», σε λίστες με συμμετέχοντες από διάφορες χώρες, καθώς και στις διευθύνσεις ηλεκτρονικών τόπων και λογαριασμών.

Καθώς η μεταγραφή δεν γίνεται με βάση διαδεδομένο πρότυπο, τα λατινογραμμένα ελληνικά χαρακτηρίζονται από μεγάλη ορθογραφική ποικιλία. Η χρήση έχει καθιερώσει τρεις βασικούς τρόπους μεταγραφής:

- Φωνητική μεταγραφή: αποδίδει την προφορική γλώσσα και απλοποιεί την ιστορική ελληνική ορθογραφία, π.χ. «ξέρω» ως «ksero» και «χάρη» ως «chari».
- Οπτική μεταγραφή: αυτή, σε αντίθεση με τη φωνητική, αντιγράφει κατά το δυνατό την ιστορική ορθογραφία. Γνώμονάς της είναι η μορφή των γραμμάτων, που οδηγεί σε κάπως ανορθόδοξες λύσεις, όπως στην απόδοση του «θ» ως «8» ή «0», του «ζ» ως «3», του «η» με το λατινικό «n» κ.τ.λ.
- Θεσιακή μεταγραφή: Βασίζεται στη θέση των χαρακτήρων στο πληκτρολόγιο και διαφέρει από το οπτικό σύστημα μόνο σε ορισμένα γράμματα: αποδίδει π.χ. το «ξ» με το λατινικό «j» αντί για «x» ή «3» που συνηθίζονται στο οπτικό σύστημα. Αντίθετα με ό,τι συχνά πιστεύεται, οι περισσότεροι χρήστες ακολουθούν με συνέπεια ένα σύστημα. Οποιος λ.χ. απλοποιεί το «ω» κατά πάσα πιθανότητα απλοποιεί και το «η». Αντίθετα, όποιος μεταγράφει το «ξ» και το «θ» ως «3» και «8», κατά κανόνα ακολουθεί το οπτικό σύστημα και για το «η» και το «ω». Ετσι, μεταγραφές όπως «3erh» (ξερή) και «00wn» (Οθων) έχουν σύστημα, αλλά μεταγραφές όπως «3anthi» (ξανθή) ή «8iri0dhs» (θηριώδης) όχι.

Ορισμένες λέξεις είναι ιδιαίτερα δύσκολες στη μεταγραφή τους, π.χ. η λέξη «διεύθυνση» μπορεί να αποδοθεί με πάνω από 20 διαφορετικούς τρόπους.

Ένα παράδειγμα ασυνεπούς μεταγραφής δίνουν οι σελίδες μεγάλου ελληνικού πανεπιστημίου, όπου το «tmima» εμφανίζεται πλάι στο «tμημα» και το «xhmiko» δίπλα στην «architectonikh», πράγμα που δείχνει ότι το κάθε τμήμα ακολουθεί τους δικούς του κανόνες.

Γ. Α.

Δυσκολίες ελληνοφώνων στην παγκόσμια «κουβεντοχώρα»

Του **Αντρέα Γιαννακουλόπουλου***

Στα τέλη της ένατης δεκαετίας του εικοστού αιώνα, σε κάποιο φινλανδικό Πανεπιστήμιο δημιουργήθηκε ο πρώτος server της Chatland. Μέχρι τότε η διαμεσολαβημένη από υπολογιστές επικοινωνία ήταν ασύγχρονη, δηλαδή ο χρόνος αποστολής και λήψης του μηνύματος ήταν διαφορετικοί (όπως όταν αφήνει κανείς μήνυμα σε τηλεφωνητή). Στην αρχή, η Chatland -ο «κουβεντοχώρος» του «κυβερνοχώρου»- έπιασε ένα μικρό κομμάτι του Διαδικτύου που ονομαζόταν IRC (Internet Relay Chat). Ο όρος chat (συνομιλία, κουβεντολόι, ελαφριά συζήτηση) χρησιμοποιούταν γενικά στο Internet για να περιγράψει ανταλλαγή μηνυμάτων, όχι προφορικών αλλά γραπτών.

Στο τέλος του εικοστού αιώνα ο Παγκόσμιος Ιστός (WWW - World Wide Web) υπερίσχυσε όλων των άλλων υπηρεσιών του Διαδικτύου. Έτσι, μπορούσε κανείς να επισκεφτεί τον κουβεντοχώρο είτε με όχημα ένα ξεχωριστό πρόγραμμα-πελάτη, συνδεδεμένος στο IRC, είτε μέσω του Web, με όχημα τον αγαπημένο του browser.

Κανόνες διαλόγου

Ποιοι παράγοντες καθόρισαν τη γλώσσα, τη συμπεριφορά και τους κανόνες διαλόγου των επισκεπτών του κουβεντοχώρου;

- Πρώτα απ' όλα, ο υβριδικός χαρακτήρας των διαλόγων: ο προφορικός, βιαστικός και αυθόρμητος λόγος έπαιρνε τη μορφή επίσημου γραπτού λόγου.

- Μετά, το καθεστώς ανωνυμίας. Ο κάθε χρήστης εμφανιζόταν με ψευδώνυμο (nickname), το οποίο μπορούσε να το αλλάζει όσο συχνά επιθυμούσε. Έτσι, μειώνονταν στο ελάχιστο οι πιθανότητες για δημιουργία «ταυτότητας» στον άξονα πραγματικός χρήστης -σταθερό ψευδώνυμο, τουλάχιστον αν ο ίδιος ο χρήστης δεν το επιδίωκε επίμονα.

- Σημαντική είναι και η ιεράρχηση του λόγου (και των διαπροσωπικών σχέσεων, κατά συνέπεια). Η ιεράρχηση αυτή προσδιορίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις τεχνολογικές δυνατότητες του μέσου. Θεωρητικά,

οποιοσδήποτε μπορούσε να ανοίξει ένα κανάλι και αυτοδίκαια να ορίσει το δικό του σύνολο κανόνων. Στα γνωστά όμως και πολυσύχναστα κανάλια οι κανόνες ορίζονταν από διαχειριστές (channel operators ή ops), οι οποίοι απολάμβαναν μια σειρά «τεχνολογικών προνομίων» που διαμόρφωναν σε μεγάλο βαθμό το είδος της συμμετοχής και των διαλόγων που επιτρεπόταν.

- Και, βέβαια, υπήρχαν και τα bots (robots). Ρουτίνες προγραμμάτων, δηλαδή, με αυτοματοποιημένες λειτουργίες που χρησιμοποιούνταν σαν διαχειριστές καναλιών με σκοπό να τα διατηρούν συνεχώς ανοιχτά. Παρότι η χρήση των bots γενικά αποδοκιμαζόταν στον κουβεντοχώρο, η διάδοσή τους και οι ικανότητές τους συνεχώς διευρύνονταν. Στέλνοντας (προδιατυπωμένα) μηνύματα ως απάντηση σε (προκαθορισμένα) γεγονότα, τα bots «συμμετείχαν» στους διαλόγους. Έτσι, συνομιλιακά συμβάντα «εμπλουτίζονταν» από τον τεχνολογικό παράγοντα (χωρίς τη θέληση και, συχνά, χωρίς επίγνωση των συνομιλητών).

Οδηγός επιβίωσης στον κουβεντοχώρο δεν υπήρχε πουθενά γραμμένος. Όπως σε όλα τα ανοικτά συστήματα, οι κανόνες δημιουργήθηκαν με το πέρασμα του χρόνου, από την πρακτική και τη συνήθεια. Ακόμα και σήμερα μπορεί να βρει κανείς αρκετές πληροφορίες για τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά, τις συμβάσεις ευγένειας -netiquette από τις λέξεις net και etiquette- ή ακόμα και τις διάφορες ιδιωματικές εκφράσεις -jargon- που επικρατούσαν στον κουβεντοχώρο, σε αρκετές διευθύνσεις στο Internet, όπως www.mirc.co.uk, www.irchelp.org, www.irc.net, www.netmeg.net/jargon κ.α.

Οι πρώτοι ταξιδιώτες

Καταλαβαίνετε λοιπόν τι δυσκολίες αντιμετώπισαν οι πρώτοι Έλληνες ταξιδιώτες στην Chatland.

- Στο περιβάλλον «αδιαίτερης τεχνολογικής εγγραμματοσύνης» που είχε δημιουργηθεί, το αλφάβητό τους δεν είχε καμιά ανταλλακτική αξία. Βρήκαν λοιπόν σανίδα σωτηρίας στα greeklish. Για αρκετά χρόνια ο τεχνολογικός περιορισμός στον αριθμό των διαφορετικών αλφαβήτων που υποστήριζαν οι υπολογιστές υπήρξε ακαταμάχητο άλλοθι για τη χρήση του λατινικού αλφαβήτου. Η άρση του περιορισμού όμως δεν συνοδεύτηκε, όπως θα περίμενε κανείς, από κατάργηση της χρήσης. Οι γλωσσολόγοι, ιδιαίτερα οι «μη ανησυχούντες», οφείλουν να εξηγήσουν αυτή την εμμονή της «ελληνοαγγλικής».

- Κατά τα άλλα, οι Έλληνες χρήστες υιοθέτησαν το σύνολο των γλωσσικών συμβάσεων του κουβεντοχώρου, με αποτέλεσμα η τελική μορφή των διαλόγων τους να περιλαμβάνει πολλές αγγλικές συντομογραφίες καθώς και τα διεθνώς καθιερωμένα σύμβολα συναισθημάτων (emoticons, π.χ. :-) ίσον χαμόγελο). Από τη διαδικασία αυτή δεν εξαιρέθηκαν ούτε οι «στιγματισμένες» εκφράσεις, ακριβώς σαν ένδειξη προσαρμογής στις τοπικές συνήθειες, όπως π.χ. η λέξη lamer που ήταν το «δικτυακό» αντίστοιχο του loser και από τις πλέον μειωτικές

εκφράσεις στον κουβεντοχώρο.

- Σε αρκετές συμβάσεις πάντως έγιναν προσαρμογές. Έτσι, σε αντιστοιχία με τις αγγλικές συντομογραφίες (msg αντί για message), που δημιουργήθηκαν για οικονομία χρόνου και κόπου κατά την πληκτρολόγηση, οι Έλληνες παρουσίασαν τις δικές τους: για την Ελλάδα, re gmt!

- Η κοινότητα, βέβαια, των Ελλήνων είχε και τα δικά της αναγνωριστικά σημάδια. Ρωτούσε κάποιος, kaneis apo Agrinio?, αναζητώντας έτσι εντοπιότητα και ταυτότητα σ' ένα διεθνές καθεστώς ανωνυμίας!

Το βασίλειο των πληκτρολογημένων μηνυμάτων αναμένεται να δώσει τη θέση του, αργά ή γρήγορα, στη δημοκρατία των ομαδικών τηλεδιασκέψεων που καθιστά εφικτή η αύξηση του διαθέσιμου bandwidth. Οι πράξεις των Ελλήνων ομογενών του κουβεντοχώρου είναι ήδη αναπόσπαστο κομμάτι της γλωσσικής μας ιστορίας.

* Ο κ. Αντρέας Γιαννακουλόπουλος είναι μεταπτυχιακός ερευνητής στο Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών.

[[Τίτλοι](#)] [[Πολιτική](#)] [[Κόσμος](#)] [[Κοινωνία](#)] [[Αθλητισμός](#)]
[[Ελληνική Οικονομία](#)] [[Ελληνική Αγορά](#)] [[Διεθνής Οικονομία](#)]
[[Διεθνής Αγορά](#)] [[Γνώμες - Απόψεις](#)] [[Τεχνολογία](#)]
[[Ζωή](#)]

[[Σύνταξη](#)] [[Webmaster](#)]